

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор
Євген СОБОЛЬ

«27» червня 2024 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
Лелеки Віталія Миколайовича
на тему: «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури
студентів в університетах США»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка від 27 червня 2024 року.

ПРИСУТНІ члени фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:

1. Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор.
2. Галета Ярослав Володимирович, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
3. Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
4. Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
5. Філоненко Оксана Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.
6. Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
7. Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
8. Завітренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
9. Кашуба Людмила Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
10. Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

11. Краснощок Інна Петрівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

12. Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

13. Нагорна Олена Василівна, ст. викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

14. Руденко Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка:

1. Лелека Віталій Миколайович, здобувач.

2. Котелянець Наталка Валеріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

3. Рацул Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

4. Якименко Світлана Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рецензенти:

Котелянець Наталка Валеріївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Окольнича Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Рацул Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Головуюча на засіданні фахового семінару – Рацул Анатолій Борисович, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Шановні члени кафедри педагогіки та спеціальної освіти, запрошені. Розпочинаємо засідання: на порядку денному обговорення основних

наукових результатів дисертації Лелеки Віталія Миколайовича, на тему: «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри початкової та дошкільної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського «Теоретико-методичні засади наступності в освітньому процесі дошкільної та початкової освіти» (реєстраційний № 0124U001819). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (протокол № 6 від 16.10.2023 р.).

Для викладу основних положень дисертаційного дослідження слово надається В. М. Лелеці.

Лелека В. М.: Шановний завідуючий кафедрою, шановні члени кафедри, шановні рецензенти, дозвольте представити дисертаційне дослідження на тему: «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США».

Фізична підготовка в системі вищої освіти відіграє важливу роль у забезпеченні здоров'я та загального фізичного стану студентів. Цей аспект особливо актуальний у сучасному суспільстві, де студентський спосіб життя може супроводжуватись недостатньою фізичною активністю та неправильним харчуванням. Вона має безпосередній вплив на їх фізичне здоров'я. Регулярні фізичні навантаження сприяють підтримці оптимальної маси тіла, зміцненню м'язової системи, поліпшенню кровообігу та дихальної функції, підвищенню фізичної витривалості та гнучкості. Вони також сприяють профілактиці таких хронічних захворювань, як серцево-судинні захворювання, ожиріння, діабет, а також позитивно впливають на психічне здоров'я студентів, допомагаючи знижувати рівень стресу та підвищувати загальний рівень настрою. Крім того, фізична підготовка в системі вищої освіти може мати позитивний вплив на академічну успішність студентів. Відповідно до досліджень, фізична активність покращує когнітивні функції, зокрема увагу, пам'ять, швидкість обробки інформації та творчість. Регулярне заняття фізичними вправами може сприяти покращенню концентрації уваги та здатності до навчання, що впливає на якість освіти та досягнення студентами академічних цілей. Додатково, фізична підготовка має потенціал сприяти соціальному взаємодії та формуванню позитивних стосунків серед студентів. Групові фізичні заняття або спортивні команди можуть створити сприятливу атмосферу для спілкування, співпраці та розвитку лідерських навичок. Це може сприяти створенню сильніших комунітетів студентів та забезпечити позитивну студентську досвіду. Загалом, фізична підготовка в системі вищої освіти є необхідною складовою для забезпечення фізичного та психологічного здоров'я студентів, покращення академічної успішності та сприяння соціальній адаптації. Інтеграція фізичних активностей у навчальний процес та створення сприятливих умов для фізичного розвитку студентів є

важливими завданнями для освітніх інституцій, які сприяють здоровому та збалансованому розвитку студентської спільноти.

Система фізичної підготовки студентів закладів вищої освіти в Україні є складною та має свої особливості. Однак, вона також стикається з рядом проблем, які впливають на ефективність та якість фізичної підготовки студентів. Однією з основних проблем є недостатня увага до фізичної підготовки у навчальних програмах вищих навчальних закладів. Багато закладів не надають достатнього обсягу годин для занять фізичними вправами або не включають цей аспект до основних навчальних планів. Це може призводити до недоцільного використання часу та недостатньої фізичної активності серед студентів. Ще однією проблемою є обмежена інфраструктура для занять фізичними вправами у вищих навчальних закладах. Багато закладів не мають достатньої кількості спортивних залів, тренажерних залів, спортивних майданчиків та інших необхідних спортивних приміщень. Це може ускладнювати організацію фізичних тренувань та обмежувати можливості студентів для активної фізичної діяльності.

Додатковою проблемою є недостатнє фінансування фізичної підготовки в університетах. Відсутність достатніх коштів на придбання сучасного спортивного обладнання, організацію тренувань, найм тренерського персоналу та проведення спортивних заходів може обмежувати розвиток фізичної підготовки студентів. Крім того, недостатня мотивація та свідомість студентів щодо важливості фізичної підготовки є іншою проблемою. Деякі студенти можуть бути небажаними займатися фізичними вправами або не розуміти їх користь для свого здоров'я та академічного розвитку. Це може призводити до низького рівня участі в спортивних заходах та недостатньої активності серед студентської спільноти. Загалом, проблеми у системі фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів в Україні включають недостатню увагу до фізичної підготовки у навчальних програмах, обмежену інфраструктуру, недостатнє фінансування та недостатню мотивацію студентів. Розв'язання цих проблем потребує системного підходу, співпраці між університетами, адміністрацією та студентськими організаціями для забезпечення належної фізичної підготовки та здоров'я студентів.

З іншого боку фізичне виховання в університетах США являє собою приклад ефективної системи підготовки спортивних кадрів як для професійного, так і для любительського спорту. Вона має очевидні переваги, які можна взяти для прикладу при реформуванні системи фізичного виховання в університетах України. По-перше, в університетах США часто існує гнучкість у виборі фізичних активностей. Студенти можуть вибирати з широкого спектру спортивних занять та активностей, що відповідають їхнім інтересам і потребам. Це дозволяє студентам займатися тими видами спорту, які їм подобаються та підходять для їхнього фізичного стану. Гнучкість вибору сприяє більшій мотивації та задоволенню від фізичної активності. По-друге, система фізичного виховання в США визнає важливість інтеграції фізичної активності у повсякденне життя студентів. Наприклад, деякі

університети пропонують фізичні курси, які поєднують академічні заняття з фізичною активністю. Це дозволяє студентам отримувати як академічні знання, так і фізичну підготовку, що сприяє більш цілісному розвитку. По-третє, багато університетів у США активно підтримують спортивні програми та команди. Це стимулює студентів брати участь у спортивних змаганнях та розвивати навички командної роботи. Спортивні програми також сприяють побудові спортивної культури та сприяють соціальній взаємодії серед студентів. Додатково, система фізичного виховання в США підтримує науковий підхід до фізичної активності. Багато університетів здійснюють дослідження у галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я. Це допомагає науковцям і практикам розробляти інноваційні підходи до фізичної підготовки та підвищення рівня фізичної активності студентів. Загалом, система фізичного виховання студентів в університетах США відзначається гнучкістю, інтеграцією фізичної активності у повсякденне життя, підтримкою спортивних програм та науковим підходом. Ці переваги можуть бути використані як приклади для реформування системи фізичного виховання в університетах України з метою поліпшення якості та ефективності фізичної підготовки студентів.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних і методичних засад виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначенні можливостей використання американського педагогічного досвіду роботи щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України.

Досягнення визначеної мети передбачає виконання комплексу завдань:

1. Проаналізувати методологічні підходи до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США.
2. Здійснити теоретичний аналіз понятійно-термінологічного апарату дослідження.
3. Визначити стан вивчення проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США.
4. Охарактеризувати систему фізичного виховання студентів в університетах США.
5. З'ясувати особливості підготовки викладачів фізичної культури до роботи в університетах США.
6. Здійснити порівняльний аналіз систем виховання фізичної культури студентів в університетах США і України.
7. Визначити напрями творчого застосування американського досвіду фізичного виховання студентів в університетах США закладах вищої освіти України.

Об'єкт дослідження – система фізичного виховання студентів в університетах США.

Предмет дослідження – теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури в університетах США.

Дозвольте не зупинятися на інших елементах наукового апарату, а перейти до викладу змісту основних результатів роботи.

У ході дослідження було визначено, що основними методологічними підходами, які використовують американські вчені у вивченні проблеми виховання фізичної культури студентів університетів США, є квалітативний, кількісний, дослідницький, експертний, компаративний та історичний підходи. Кожен з цих методологічних підходів відіграє важливу роль у розумінні та вирішенні проблеми виховання фізичної культури студентів, сприяючи глибшому аналізу, систематизації та розкриттю різних аспектів даної проблеми. Квалітативний підхід дозволяє дослідникам отримати інсайти в індивідуальні думки, переконання та досвід студентів стосовно фізичної культури та її виховання. Кількісний підхід, натомість, надає можливість отримати статистичні дані про рівень фізичної активності студентів, їхні звички щодо спорту та рухової активності. Використовуючи кількісний підхід, дослідники встановлюють статистично достовірні відомості про кореляції та відмінності між різними факторами, що обумовлюють фізичну активність студентів. Дослідницький підхід дозволяє проводити спеціальні дослідження та вивчити різні аспекти виховання фізичної культури, включаючи програми фізичного виховання, доступність спортивних об'єктів та програм для студентів. Експертний підхід влючає консультації з фахівцями в галузі фізичної культури та виховання, які надають цінні точки зору та рекомендації для вдосконалення системи фізичного виховання в університетах. Компаративний підхід дає змогу порівняти систему фізичного виховання студентів у США з аналогічними системами в інших країнах, що допомагає виявити основні відмінності та схожості, а також виявити потенційні можливості для удосконалення. Історичний підхід, у свою чергу, дозволяє розглядати історичний розвиток системи фізичного виховання студентів у США та визначати, які історичні фактори вплинули на її сучасний стан. Використання різноманітних методологічних підходів у дослідженні проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США дозволяє отримати більш повне та глибоке розуміння цієї проблеми, ідентифікувати фактори, що впливають на неї, і надати рекомендації для подальших покращень в цій сфері. Кожен з цих методологічних підходів мав своє власне значення та вносить вагомий внесок у загальний розгляд проблеми виховання фізичної культури студентів.

Теоретичний аналіз дозволив нам визначити основні поняття, які складають понятійно-термінологічний апарат дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США. Цей апарат включає в себе ряд ключових понять, які стали основою для аналізу та обговорення в рамках нашої наукової роботи. Першим і одним із найважливіших понять є «фізична культура». Це поняття визначається як система цінностей, знань і практик, пов'язаних із фізичною активністю та руховою діяльністю людини. В контексті нашого дослідження, фізична культура розглядалася як важливий елемент формування здорового способу життя студентів університетів. Другим ключовим поняттям є «виховання», яке визначається як система впливів та взаємовідносин, спрямованих на формування особистості та розвиток її фізичних, моральних та

інтелектуальних якостей. Третім важливим поняттям було визначене «університетське середовище», яке відображає умови та контекст, в якому студенти знаходяться в процесі навчання та розвитку фізичної культури. Четвертим поняттям є «роль викладачів та тренерів», що відображає вплив педагогічних та тренерських кадрів на формування фізичної культури студентів. П'ятим поняттям є «педагогічні технології», які включають в себе методи та прийоми, які використовуються для організації та проведення навчальних занять та тренувань з фізичної культури студентів. Шостим поняттям є «розвиток фізичних здібностей студентів», яке описує процес покращення фізичних характеристик та здібностей студентів через систематичну фізичну активність та тренування. Сьомим поняттям є «мотивація до фізичної активності», яка визначає чинники, які стимулюють студентів до занять фізичною культурою та спортом. Восьмим поняттям є «вплив фізичної активності на здоров'я студентів», що описує наслідки фізичної активності на фізичне та психічне здоров'я студентів. Дев'ятим і останнім поняттям є «оцінка ефективності виховання фізичної культури», яке відображає процес визначення результатів та успішності програм та методів виховання фізичної культури студентів університетів.

В ході аналізу сучасного стану вивчення виховання фізичної культури студентів в університетах Сполучених Штатів Америки, було визначено основні напрямки, на яких американські вчені концентрують свою увагу. Першим напрямком є вивчення впливу фізичної активності на здоров'я студентів. Вчені аналізують вплив різних видів фізичної активності на фізичне і психічне здоров'я студентів та розробляють рекомендації для покращення стану здоров'я через фізичну активність. Другим важливим напрямком є дослідження впливу фізичної активності на академічну успішність студентів. Вчені вивчають зв'язок між рівнем фізичної активності та результатами навчання, спрямовуючи увагу на можливість поліпшення академічних показників завдяки регулярній фізичній діяльності. Третім напрямком досліджень є мотивація саморозвитку студентів через фізичну культуру. Четвертим важливим аспектом є вивчення ролі викладачів та тренерів в процесі фізичного виховання студентів. Дослідники розглядають методики та підходи до навчання та тренування, а також вплив педагогічних та тренерських кадрів на розвиток фізичної культури студентів. П'ятим напрямком аналізу є особливості розвитку фізичної культури під час епідемії COVID-19. Аналіз сучасного стану вивчення виховання фізичної культури студентів в університетах США показує актуальність та різноманітність досліджень в цій області. Вчені активно досліджують важливі аспекти, спрямовані на поліпшення фізичного та психічного здоров'я студентів, підвищення їхньої академічної успішності та мотивації до саморозвитку, а також адаптацію до непередбачуваних обставин, таких як пандемія. Ці дослідження сприяють подальшому розвитку фізичної культури та здорового способу життя серед студентів університетів.

В ході системи виховання фізичної культури студентів в університетах Сполучених Штатів Америки, було визначено риси, які найбільше притаманні

цій системі, сприяючи формуванню активного та здорового способу життя серед студентської молоді. Першою характеристикою є інтеграція фізичної культури в університетську освітню систему. Університети США активно впроваджують фізичну активність як важливий компонент загальноосвітнього процесу. Це виражається у включенні фізичних занять та спортивних програм до навчального розкладу, що сприяє розвитку фізичної культури серед студентів та їхньому здоров'ю. Другою особливістю є наявність багатоцільових спортивних програм та клубів. Університети надають студентам можливість вибору спортивних активностей, що відповідають їхнім інтересам та потребам. Третьою характеристикою є програми з активним відпочинком на відкритому повітрі. Університети США враховують важливість здорового життя та підтримують студентів у здійсненні активних відпочинкових заходів на свіжому повітрі. Четвертою характеристикою є підтримка активних студентських спортивних команд. Університети фінансують та сприяють розвитку студентських спортивних команд, що сприяє популяризації фізичної активності серед студентів та створює можливості для змагань та спортивного росту. Загальний висновок полягає в тому, що система виховання фізичної культури студентів в університетах США є добре організованою та орієнтованою на забезпечення активного та здорового способу життя серед студентської молоді. Інтеграція, багатоцільові програми, активний відпочинок та підтримка студентських спортивних команд формують основу для розвитку фізичної культури в університетському середовищі, сприяючи підготовці молодого покоління до здорового та активного життя.

Аналіз особливостей підготовки викладачів фізичної культури в університетах США дозволив визначити ключові компоненти та особливості цього процесу. Першою складовою є бакалаврська підготовка. Цей етап включає в себе отримання базових знань та навичок у галузі фізичної культури та спорту. Студенти проходять широкий спектр дисциплін, включаючи фізіологію, методикау навчання фізичної активності, спортивну психологію та інші, що готують їх до майбутньої викладацької діяльності. Другою складовою є магістерська підготовка, яка спрямована на подальше поглиблення знань та розвиток викладацьких навичок. Студенти вивчають спеціалізовані курси, які дозволяють їм стати експертами у конкретних галузях фізичної культури, таких як фітнес, спортивні ігри, аеробіка, спортивний менеджмент тощо. Третьою складовою є докторська підготовка, яка розглядається як найвищий рівень підготовки для викладачів фізичної культури. Програми докторської освіти дозволяють студентам проводити власні дослідження та спеціалізуватися в обраній області. Досвід практичної діяльності є ще однією важливою складовою підготовки викладачів фізичної культури. Університети надають можливості для стажування та практичної роботи в спортивних школах, клубах та інших установах, що допомагає студентам отримати практичний досвід та підготувати їх до роботи на ринку праці. Сертифікація є завершальною складовою підготовки викладачів фізичної культури. Для того щоб викладати в університетах, викладачі

повинні мати відповідні сертифікати та ліцензії, що підтверджують їхню кваліфікацію та компетентність. Загалом підготовка викладачів фізичної культури в університетах США включає в себе багатоетапний процес, що враховує як академічну, так і практичну складову. Такий підхід сприяє формуванню висококваліфікованих викладачів, які можуть успішно працювати в галузі фізичної культури та спорту, впливаючи на розвиток молодого покоління та популяризацію активного способу життя.

Порівняльний аналіз систем виховання фізичної культури в університетах України та США дозволив виявити спільні та відмінні риси, які характеризують ці дві системи. Обидві країни приділяють велику увагу фізичному розвитку студентів, розглядаючи його як важливий компонент загальноосвітнього процесу. Також, в обох країнах існують обов'язкові предмети з фізичної культури, спрямовані на підтримку фізичної активності серед студентів. Проте, відмінності в системах виховання фізичної культури студентів значно виділяються. Система розвитку фізичної культури студентів в Сполучених Штатах Америки відзначається більшою індивідуалізацією та розвиненою різноспрямованою спортивною інфраструктурою. Студенти мають можливість вибирати з різноманітних видів фізичної активності та спорту, що відповідають їхнім інтересам та потребам. Система в США також активно враховує потреби особливих категорій студентів, забезпечуючи доступ до фізичної культури для всіх. Популяризація спорту та фізичної активності в університетському середовищі відіграє важливу роль у вихованні фізично культурної молоді. Сучасні технології також інтегруються в систему виховання фізичної культури студентів в США, що сприяє покращенню якості та доступності навчання фізичним навичкам. У підсумку, порівняльний аналіз виявив, що система виховання фізичної культури студентів в Сполучених Штатах Америки вирізняється більшою індивідуалізацією, увагою до потреб особливих груп та активною популяризацією фізичної активності та спорту. В Україні такі підходи можуть стати джерелом навчального досвіду та вдосконалення власної системи виховання фізичної культури студентів.

Аналіз особливостей фізичної підготовки студентів в університетах США дозволив визначити ключові напрямки їх творчого застосування в університетах України, що має важливе значення як в контексті реформування та якісного перетворення системи вищої освіти, так і післявоєнної розбудови країни. Унікальний досвід фізичної підготовки в американських університетах відкриває перед українськими вищими навчальними закладами можливість вдосконалення системи фізичної культури та спорту, а також сприяє підвищенню якості освіти в цій галузі. Одним із найважливіших напрямків творчого застосування американського досвіду є індивідуалізація фізичної підготовки. В університетах США студенти мають можливість обирати з різноманітних видів фізичної активності та спорту, враховуючи їхні індивідуальні інтереси та потреби. Цей підхід допомагає створити більш привабливу та ефективну систему фізичної підготовки для студентів. Урізноманітнення спортивною інфраструктурою для

задоволення індивідуальних потреб студентів також є важливим напрямком застосування американського досвіду в Україні. Створення сучасних та різноманітних спортивних майданчиків та обладнання сприяє залученню більшої кількості студентів до фізичної активності та спорту. Інтеграція психологічних знань в систему фізичної підготовки відкриває нові можливості для розвитку студентів як особистостей. Психологічна підтримка та психологічний тренінг можуть сприяти підвищенню мотивації, психічній стійкості та саморозвитку студентів через фізичну активність.

Узагальнюючи, американський досвід фізичної підготовки студентів в університетах надає важливі настанови для подальшого розвитку системи фізичної культури в Україні. Індивідуалізація фізичної підготовки, урізноманітнення спортивної інфраструктури та інтеграція психологічних знань можуть сприяти покращенню фізичного розвитку та загального стану здоров'я студентів, а також сприяти їхньому активному життєвому стилю та самореалізації.

Проведене дослідження не вичерпує всіх теоретичних та практичних аспектів розглянутої проблеми. Подальший науковий пошук доцільно зосередити на дослідженнях програм фізичної підготовки майбутніх фахівців різного спрямування: менеджмент спорту, командний спорт, тренерська діяльність, фітнес, тощо.

Дякую за увагу!

Здобувачу було задано **11 запитань**, на які доповідач надав обґрунтовані відповіді та пояснення.

Запитання задавали:

Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Віталію Миколайовичу, перерахуйте на яких ключових теоріях Вашого дослідження базується система виховання фізичної культури студентів в університетах США і в чому їх особливість?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Система виховання фізичної культури студентів в університетах США відповідно до наукового дослідження базується на наступних ключових теоріях, а саме:

1. *Гуманістична теорія:* цей підхід ставить у центр розвитку особистість студента, визнаючи значення самореалізації та самоактуалізації через фізичну активність. Виховання в цьому контексті спрямоване на розвиток позитивного самооцінювання, мотивації та задоволення від фізичної діяльності, що позитивно впливає на студентську особистість та підвищує її активність (К. Роджерс (C. Rogers), А. Маслоу (A. Maslow)).

2. *Соціокультурна теорія:* цей підхід визнає роль соціокультурного середовища у формуванні фізичної культури студентів. Університетське середовище, зокрема спортивні команди, клуби та спортивні події, впливають на формування ціннісних орієнтацій та взаємодію студентів. Інтеграція фізичної культури в культурний контекст сприяє розумінню цінностей та довірі між студентами (Дж. Г. Мід (G. H. Mead), Еміль Дьюркгайм (E. Durkheim), Дж. Дьюї (J. Dewey)).

3. *Теорія самоорганізації та саморегуляції*: Ця теорія підкреслює важливість самоорганізації та саморегуляції фізичної активності студентів. Вільний вибір спортивних діяльностей, інтересів та самостійний контроль над фізичною активністю сприяє створенню внутрішньої мотивації та активності студентів у власному фізичному розвитку (С. Кауфман (S. Kauffman), К. Ленгтон (C. Langton), Д. Хебб (D. Hebb)).

4. *Теорія соціального капіталу*: Ця теорія ставить акцент на важливості соціальних зв'язків та мереж у формуванні фізичної культури студентів. Участь у спортивних командах, спільних заняттях та спортивних заходах сприяє зміцненню соціальних зв'язків, підтримці та позитивному впливу підтримки оточуючих (Р. Путнам (R. Putnam), Н. Лін (N. Lin), Ф. Фукуяма (F. Fukuyama), Дж. Коулман (J. Coleman)).

Ці теорії та підходи взаємодіють у системі виховання фізичної культури студентів університетів США, сприяючи розвитку комплексної та цілісної підготовки студентів. Вони розкривають значущі аспекти виховання, що допомагають створити сприятливі умови для розвитку фізичних здібностей, здорового способу життя та гармонійного розвитку особистості студента в університетському середовищі.

Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Віталію Миколайовичу, на Вашу думку, на яких особливостях ґрунтуються дослідження фізичного виховання в США, а на яких в Україні?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. *Основними особливостями досліджень у США є:*

1. Фокус на кількісному аналізі. Дослідження в США зазвичай зосереджуються на об'єктивних та стандартизованих метриках, таких як рівень фізичної активності, стан здоров'я та академічні досягнення студентів.

2. Використання інноваційних технологій. Дослідники активно впроваджують інтерактивні технології та мобільні додатки у навчальний процес, що дозволяє покращити ефективність навчання та мотивацію студентів.

3. Доступ до фінансових ресурсів. Дослідження в США мають більший доступ до фінансових ресурсів, що дозволяє залучати більше спеціалістів та використовувати різноманітні методи дослідження.

Основними особливостями досліджень в Україні є:

1. Підхід на основі якісних аспектів. Дослідження українських науковців частіше застосовують якісний підхід, зосереджуючись на глибинних аспектах ефективності виховання, таких як мотивація студентів, їхні індивідуальні досвіди та розвиток під впливом фізичної культури.

2. Обмежені фінансові ресурси. Дослідження в Україні часто обмежені фінансовою підтримкою, що впливає на масштаб досліджень та кількість залучених учасників.

3. Урахування національних та культурних особливостей. Українські дослідники акцентують увагу на розробці та впровадженні

оптимальних програм фізичної культури, враховуючи національні культурні особливості та здібності студентів.

Хоча обидва країни мають спільний інтерес у розвитку фізичної культури серед студентів та здорового способу життя, різниця у фокусі досліджень та доступності фінансових ресурсів вказує на національні та культурні особливості дослідників та освітніх систем двох країн.

Філоненко Оксана Володимирівна, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановний Віталію Миколайовичу, під час дослідження чи виділили Ви для себе якусь програму спортивного розвитку студентів, яку застосовують у США?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Цікавою на нашу думку є загальнонаціональна програма – Intramural Sports. Багато університетів в США пропонують інтрамуральні спортивні змагання для студентів. Ці змагання проводяться в рамках університету, де студенти можуть брати участь у різних спортивних змаганнях, таких як футбол, баскетбол, волейбол, настільний теніс тощо. Ця програма сприяє активному життєвому стилю студентів, залучає до спортивної діяльності та сприяє формуванню командного духу. Intramural Sports відносяться до організованих спортивних змагань та ігор, які проводяться в межах освітнього закладу і, як правило, участь у них беруть студенти та співробітники цього закладу. Ці програми відрізняються від міжуніверситетського спорту, де команди конкретного університету змагаються на рівні держави чи нації.

Основна мета Intramural Sports полягає в стимулюванні учасників до активного способу життя, сприянні фізичному розвитку, розвитку навичок співпраці та колективної взаємодії. Ця програма сприяє не тільки підтримці фізичної форми учасників, але й розвиває соціальні зв'язки, лідерські якості та зміцнює спільноту в освітньому закладі. Незважаючи на конкурентний характер деяких ігор та змагань у межах Intramural Sports, акцент завжди робиться на участі, а не на високопрофесійній спортивній майстерності. Це дозволяє студентам різного рівня підготовки та досвіду взяти участь і насолодитися фізичною активністю. В університетах та коледжах по всьому світу програми Intramural Sports вважаються важливою частиною студентського життя, оскільки вони забезпечують баланс академічного навчання та фізичної активності, сприяючи загальному благополуччю студентів. В США ця програма особливо поширена, чому сприяє розвинена спортивна інфраструктура та широка зацікавленість суспільства в аматорському спорті.

Дубінка Микола Михайловича, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Віталію Миколайовичу, які компоненти структури і організації фізичного виховання в університетах США можуть бути використані українськими університетами?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Українські вищі навчальні заклади з метою покращення системи фізичного виховання можуть використати досвід

США і впровадити наступні компоненти структури і організації фізичного виховання, а саме:

1. Введення обов'язкових освітніх компонентів, пов'язаних зі спортом. Фізичне виховання в університетах США зазвичай є обов'язковим предметом, що вимагається для отримання ступеня бакалавра. Інтегрування фізичного виховання як обов'язкового предмета допомагає забезпечити рівний доступ до спорту та фізичної активності для всіх студентів, сприяє покращенню їхнього здоров'я та добробуту.

2. Забезпечення різноманітності спортивних програм. У багатьох університетах США існують різноманітні програми фізичного виховання, які охоплюють різні види спорту та фізичних занять. Це дозволяє студентам обирати активності, які найбільше відповідають їхнім інтересам та здібностям.

3. Забезпечення інтеграції з академічним процесом. Фізичне виховання в університетах США часто інтегрується з академічним процесом, забезпечуючи зв'язок між фізичними заняттями та навчальними дисциплінами. Це може допомогти стимулювати академічний успіх студентів та покращити їхній загальний розвиток.

4. Використання інноваційних технологій: Університети США активно впроваджують інноваційні технології у фізичне виховання, такі як віртуальні тренажери, сенсорні пристрої та фізичні відеоігри. Використання таких технологій допомагає залучити студентів до активних фізичних занять та сприяє їхньому здоровому способу життя.

5. Фізичні інструктори та тренери. У багатьох університетах США є професійні фізичні інструктори та тренери, які допомагають студентам розвивати свої фізичні навички та досягати спортивних цілей. Вони надають індивідуальні консультації та допомагають підібрати оптимальну програму фізичної активності.

Ці компоненти можуть бути використані українськими університетами для покращення організації фізичного виховання студентів. Впровадження обов'язкового предмету фізичного виховання, розширення програм спортивних активностей та застосування інноваційних технологій можуть сприяти активізації студентів у фізичних заняттях, збереженню та покращенню їхнього здоров'я та забезпеченню гармонійного розвитку. Крім того, роль професійних фізичних інструкторів та тренерів допоможе студентам отримати кваліфіковану підтримку та підвищити ефективність фізичного виховання в українських університетах.

Кравцова Тетяна Олександріна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Віталію Миколайовичу, які підходи, на Вашу думку, є найбільш ефективними для підтримання мотивації фізичного виховання?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Підтримання мотивації фізичного виховання студентів в університетах США є критично важливим для досягнення успішних результатів та сприяння загальному здоров'ю та добробуту студентів. Через розмаїтість інтересів, потреб та цілей,

індивідуалізація навчання та тренувань є одним із ключових підходів. Забезпечення індивідуального підходу дозволяє враховувати особливості кожного студента, підтримувати їхні інтереси та мотивацію до фізичної активності.

Зворотний зв'язок та позитивний фідбек є ще однією важливою складовою. Відчуття підтримки та визнання своїх зусиль стимулює студентів до досягнення нових висот та розвитку. Тренери та викладачі можуть використовувати зворотний зв'язок для надання позитивної оцінки досягнень студентів, а також для спрямування їх на шлях до вдосконалення та покращення.

Конкуренція між студентами може бути важливим фактором для стимулювання мотивації. Здорова спортивна конкуренція допомагає студентам встановити більш високі цілі та відчути необхідність до зусиль, що сприяє досягненню кращих результатів у фізичному вихованні.

Створення сприятливого навчального середовища з відповідною спортивною інфраструктурою також здатне спонукати студентів до занять фізичною активністю. Наявність спортивних закладів, тренажерних залів, спортивних майданчиків та зручного доступу до них може збільшити залучення студентів до різних видів спорту та фізичних занять.

Організація спортивних заходів, турнірів та змагань є ще одним засобом підтримання мотивації. Ці події створюють позитивну атмосферу та можливість для студентів проявити свої навички та здібності у спортивних змаганнях.

Враховуючи індивідуальні потреби та інтереси студентів, надання змоги самостійно обирати типи фізичної активності також може сприяти їхній мотивації. Забезпечення різноманітних можливостей для занять спортом, танцями, його, йогою, плаванням та іншими фізичними діяльностями допомагає залучати студентів з різними інтересами і зберігати їхній інтерес до активного способу життя.

Всі ці підходи та можливості, спрямовані на підтримання мотивації фізичного виховання, взаємодіючи між собою, створюють сприятливі умови для підтримання інтересу студентів до фізичної активності та покращення їхнього фізичного розвитку та здоров'я. Це сприяє загальному підвищенню якості освіти і допомагає студентам зберігати активний та здоровий спосіб життя.

Завіренко Долларес Жораївна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Віталію Миколайовичу, чи можете Ви стисло розкрити методичні підходи, на яких базуються програми фізичної культури в університетах США.

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Програми фізичної культури в університетах США в основному базуються такими методичними підходами, а саме:

Перший підхід – це *індивідуалізація* навчального процесу. У світлі гетерогенності студентської популяції, педагогічні кадри прагнуть розробити індивідуальні плани, які відповідають специфіці фізичного розвитку,

можливостям та інтересам кожного студента. Це вимагає глибокого діагностичного аналізу і систематичного моніторингу прогресу, що сприяє оптимальному фізичному розвитку.

Другий методичний підхід концентрується на *комбінації теорії та практики*. Під час навчального курсу студентам подаються не тільки практичні навички, але і науково обґрунтовані знання з анатомії, фізіології та спортивної науки. Така інтеграція дає можливість студентам краще розуміти механізми та користь фізичної активності.

Третій підхід відображає важливість *мотивації*. Засновуючись на психологічних принципах, програми фізичної культури акцентують увагу на створенні позитивного, стимулюючого навчального середовища, де студенти відчуються зацікавленими, заохоченими та мотивованими до участі.

Четвертий методичний підхід передбачає *інтердисциплінарність*. Це означає, що програми фізичної культури не ізольовані, а інтегровані з іншими дисциплінами, такими як дієтологія, психологія здоров'я та соціологія спорту, що надає студентам більш цілісного розуміння фізичного здоров'я.

П'ятий підхід стосується використання сучасних *технологій*. Для збільшення ефективності навчання та тренувань активно використовуються цифрові платформи, додатки для відстеження фізичної активності та інноваційні обладнання.

Шостий підхід акцентує увагу на *соціальному аспекті* фізичної активності. Програми прагнуть формувати не тільки індивідуальні навички, але й навички командної роботи, спілкування та взаємодії в соціальному середовищі, що підсилює відчуття спільноти та соціальної відповідальності.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний Віталію Миколайовичу, які інноваційні методи та технології виховання фізичної культури студентів США, на вашу думку, заслуговують на увагу?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Сучасні американські університети застосовують різноманітні методи і технології навчання в рамках курсів фізичної культури з метою розвитку та підтримки фізичної активності та здорового способу життя студентів. До найбільш поширених підходів належать експерієнціальне навчання, метод взаємного навчання, використання інформаційних та комунікаційних технологій, а також гібридні або змішані методи навчання.

Експерієнціальне навчання, або досвідне навчання, передбачає безпосереднє занурення студентів в освітній процес через участь в різноманітних вправах, спортивних іграх та інших активностях. Цей метод сприяє кращому засвоєнню знань і навичок, оскільки дозволяє студентам перетворити теоретичні знання на практичний досвід. Наприклад, у рамках курсів йоги або танцю студенти не просто вивчають теорію, але й беруть участь у практичних заняттях, де вони вчаться виконувати відповідні позиції або рухи.

Метод взаємного навчання передбачає активну взаємодію між студентами у процесі навчання. Цей метод допомагає підвищити мотивацію

студентів, сприяє розвитку комунікативних та командних навичок, а також дозволяє використовувати різноманітні стратегії для вирішення конкретних завдань. Наприклад, на заняттях з баскетболу або волейболу студенти можуть бути розділені на команди, де вони будуть вчитися взаємодіяти та координувати свої дії з метою досягнення спільної цілі.

Використання інформаційних та комунікаційних технологій в навчанні фізичної культури стає все більш поширеним у сучасних університетах. Ці технології використовуються для створення більш гнучких, інтерактивних та персоналізованих навчальних досвідів. Наприклад, можуть бути використані спеціалізовані додатки для відстеження фізичної активності, онлайн-платформи для самостійного вивчення теорії або відеоуроки з певних видів спорту.

Гібридні або змішані методи навчання поєднують традиційні та інноваційні підходи з метою оптимізації навчального процесу. Ці методи можуть включати в себе комбінацію теоретичних лекцій, практичних занять, групової роботи, самостійного навчання, дистанційного навчання та інші форми навчання. Наприклад, у рамках курсу з фітнесу студенти можуть вивчати анатомію та фізіологію людини за допомогою онлайн-ресурсів, а потім застосовувати отримані знання на практиці під час занять в спортивному залі.

Рацун Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор. Шановний Віталію Миколайовичу, якими ключовими компетентностями повинен володіти викладач фізичної культури в університетах США?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Викладач фізичної культури в університетах США повинен володіти рядом ключових компетентностей, які сприяють ефективному навчанню та розвитку студентів у сфері фізичної активності та спорту. Серед цих компетентностей варто виділити *педагогічну компетентність*, що передбачає здатність до розробки інноваційних навчальних програм, вміння організовувати навчальні заняття та створювати стимулююче навчальне середовище. Наприклад, викладач може створювати програми фізичної активності, які враховують різний рівень підготовки студентів та сприяють їхньому поступовому розвитку.

Додатково, *наукову компетентність* можна визначити як здатність аналізувати актуальні наукові дослідження у сфері фізичної підготовки та інтегрувати ці знання у навчальний процес. Викладач може використовувати результати досліджень для обґрунтування своїх методів навчання та підтримки студентів у досягненні кращих результатів.

Також, викладачам важливо мати розвинену *комунікативну компетентність*, які допомагають ефективно взаємодіяти зі студентами, передавати інформацію чітко та зрозуміло. Викладач повинен бути відкритим до зворотного зв'язку та здатним створити атмосферу співпраці. Наприклад, викладач може організовувати дискусії, діалоги та інтерактивні завдання на заняттях для стимулювання активності та активної участі студентів.

Загалом, викладач фізичної культури в університетах США повинен володіти компетентностями, що охоплюють педагогічні, наукові, комунікаційні та індивідуалізаційні аспекти, сприяючи якісному навчанню та розвитку студентів у сфері фізичної активності та спорту.

Педагогічна компетентність в контексті викладача фізичної культури в університетах США представляє собою складний набір знань, навичок, вмінь та підходів, необхідних для успішного виконання педагогічних завдань у процесі навчання та виховання студентів. Ця компетентність включає в себе розуміння педагогічних теорій, методів та стратегій, які сприяють здійсненню якісної та ефективної освітньої діяльності.

Педагогічна компетентність передбачає здатність до розробки та реалізації навчальних планів та програм, організації структурованих та збалансованих навчальних занять, а також ефективного використання різноманітних педагогічних методів та прийомів для досягнення навчальних цілей. Викладач повинен вміти адаптувати свої педагогічні підходи до різних груп студентів з різними особливостями та потребами.

Рацул Анатолій Борисович, завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, професор. Шановний Віталію Миколайовичу, що є спільним у системі фізичного виховання студентів в університетах України та США?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Однією зі спільних рис є акцент на інтеграцію фізичної активності та здорового способу життя у повсякденне студентське життя. Наявність різноманітних спортивних заходів, клубів та програм підтримує фізичну активність серед студентів, що сприяє здоров'ю, підвищує їхню продуктивність та сприйнятливості до навчання. Також важливою спільною рисою є застосування сучасних технологій у навчальному процесі фізичного виховання. Використання спеціалізованих додатків, онлайн-платформ та інших інноваційних засобів допомагає зробити навчання більш ефективним та привабливим для студентів.

Також можна виділити акцент на індивідуальний підхід до студентів. Підкреслення важливості розуміння особистих потреб та можливостей кожного студента допомагає створити комфортне навчальне середовище, сприяє розвитку їхніх здібностей та формуванню позитивного ставлення до фізичної активності.

Не менш важливою спільною рисою є підтримка наукової діяльності у галузі фізичної культури. В університетах обох країн сприяється проведенню досліджень, наукових конференцій, публікаціям статей та підтримці інноваційних підходів до фізичної активності.

Таким чином, спільні риси систем фізичного виховання студентів в університетах України та США, такі як акцент на фізичну активність, застосування сучасних технологій, індивідуальний підхід та підтримка наукової діяльності, сприяють розвитку науки та створенню умов для якісного перетворення системи вищої освіти України.

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановний

Віталію Миколайовичу, враховуючи дослідження Вашої роботи Чи можете Ви назвати основні етапи підготовки викладачів фізичної культури в університетах США, їх становлення, як викладачів?

Лелека В. М.: Дякую за запитання. Підготовка викладачів фізичної культури в університетах США є складним та мультимодульним процесом, а саме:

1. Отримання базової вищої освіти: Перший етап підготовки викладачів фізичної культури включає отримання бакалаврської освіти в галузі фізичної культури, спорту або суміжних дисциплін. Студенти отримують фундаментальні знання у фізіології, біомеханіці, педагогіці, психології, методиках навчання та інших важливих аспектах.

2. Магістерська програма: Після завершення бакалаврату багато студентів обирають магістерську програму з фізичної культури або спорту. Під час магістратури вони глибше вивчають наукові аспекти фізичної культури, проводять дослідження та здобувають педагогічний досвід через практику та викладання.

3. Отримання докторської освіти: Більшість викладачів фізичної культури в університетах США мають докторську освіту. Отримання докторського ступеня передбачає глибоке наукове дослідження, написання дисертації та захист перед експертною комісією. Цей етап дозволяє викладачам розвивати наукові навички та стати експертами у своїй галузі.

4. Педагогічна підготовка: Окрім наукової підготовки, викладачі фізичної культури також отримують педагогічну підготовку. Це включає у себе курси з методики навчання, психології освіти та ефективних стратегій викладання.

5. Практичний досвід: Важливою частиною підготовки викладачів фізичної культури є отримання практичного досвіду. Вони можуть працювати асистентами викладачів, вести заняття в спортивних гуртках, а також брати участь у наукових дослідженнях та конференціях.

6. Сертифікація та ліцензування: Деякі штати вимагають, щоб викладачі фізичної культури мали спеціальну сертифікацію або ліцензію для викладання у школах або коледжах. Це може включати в себе успішне складання іспитів та виконання інших вимог, встановлених регулюючими органами.

Підготовка викладачів фізичної культури в університетах США передбачає комплексний підхід, що включає в себе отримання освіти на різних рівнях (бакалавр, магістр, доктор), наукову роботу, педагогічну підготовку та практичний досвід. Цей процес спрямований на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних як науково досліджувати фізичну культуру, так і ефективно викладати її на різних рівнях освіти.

ВИСТУПИЛИ

НАУКОВИЙ КОНСУЛЬТАНТ:

Якименко Світлана Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Віталій Миколайович впродовж 2 років ґрунтовно досліджував проблему теоретичних і методичних засад виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначив можливості використання американського педагогічного досвіду роботи щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України. Протягом навчання в докторантурі Віталій Миколайович також в повній мірі реалізувала наукову складову індивідуального плану, у визначений час закінчивши роботу над дисертаційним дослідженням. В ході виконання індивідуального плану наукової роботи Лелека В. М. виявив високу працездатність, загальну ерудицію та наполегливість в опануванні нових освітніх компонентів та набув нових знань, умінь, навичок та компетентностей, що допомогло йому на високому рівні виконати наукове дослідження та розв'язати поставлені у дослідженні завдання. Усі рекомендації наукового консультанта Віталі Миколайович виконував своєчасно і добросовісно, продукував нові цінні ідеї, обрану проблему вивчав комплексно.

Дисертація Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» є завершеною науковою працею на правах рукопису. В роботі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, детально проаналізовано теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначено можливості використання американського педагогічного досвіду щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України. Результати, отримані в ході дослідження, мають наукову новизну та практичне значення.

Результати дисертаційної роботи *впроваджено* в освітній процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/231/1 від 17.04.2024 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 242/04-а від 24.04.2024 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 727 від 29.04.2024 р.), Класичного приватного університету (м. Запоріжжя) (довідка № 315 від 30.04.2024 р.), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (довідка № 01-12/01/222 від 02.05.2024 р.), Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (довідка № 69-01/1919 від 08.05.2024 р.), Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 463/17-23 від 08.05.2024 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 596 від 09.05.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/1355 від 10.05.2024 р.).

Основні результати дослідження оприлюднено автором на науково-практичних конференціях різних рівнів, зокрема: міжнародних: «Пріоритети громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості громадян України» (Швеція, 2024), «Підвищення ефективності державної політики в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності особам з інвалідністю» (Болгарія, 2024), всеукраїнських: «Organization of physical and health and sports activities for persons with disabilities regarding increasing the efficiency of state policy» (Вінниця, 2021), «State policy of the formation of physical and sports public organizations» (Вінниця, 2022), «Peculiarities of management and staffing in the field of physical culture and sports» (Вінниця, 2022), «Optimization of the personnel structure of state policy for specific sports» (Вінниця, 2023), «Професійний спорт в контексті політики стимулювання розвитку місцевої економіки. актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і науково-педагогічних досліджень у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Вінниця, 2023).

Основний зміст і результати дисертаційної роботи представлено в 30 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (20 – одноосібних): з них 22 статті у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 7 статей в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection (3) та Scopus (4). Результати дослідження розкрито в 8 працях, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації: з них 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій та 1 стаття в інших виданнях.

У процесі дослідження Віталія Миколайовича провідною ідеєю є впровадження в українську систему вищої освіти науково обґрунтованих успішних практик системи фізичного виховання університетів США буде сприяти якісному перетворенню та підвищенню ефективності її функціонування; проявив здібності до наукового пошуку, відповідальність та наполегливість у розв'язанні дослідницьких завдань, а також показав наукове зростання та хорошу теоретичну підготовку.

Дисертація має оригінальний, самостійний, завершений характер, виконана на належному науковому рівні, відповідає усім вимогам, що висуваються до такого виду наукових робіт, висновки відповідають поставленим завданням. Дисертація написана й оформлена відповідно до чинних вимог з дотриманням принципів академічної доброчесності.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Котелянець Н. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Актуальність дисертаційної роботи Лелеки В.М. зумовлена тим, що сьогодні відбувається інтернаціоналізація вищої освіти. Студенти з різних країн все частіше вибирають навчання за кордоном, а університети активно співпрацюють міжнародно. Це сприяє обміну знаннями та культурному розмаїттю, сприяє формуванню глобальних мереж співробітництва та зближенню країн у сфері освіти. В цьому контексті вивчення особливостей

функціонування освітніх програм закордонних університетів набуває особливого значення, що визначає успішність майбутнього співробітництва.

Фізична підготовка в системі вищої освіти відіграє важливу роль у забезпеченні здоров'я та загального фізичного стану студентів. Цей аспект особливо актуальний у сучасному суспільстві, де студентський спосіб життя може супроводжуватись недостатньою фізичною активністю та неправильним харчуванням

Немає сумніву в тому, що виконана дисертантом наукова робота є своєчасною, оскільки автор науково обґрунтовує теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначає можливості використання американського педагогічного досвіду роботи щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України.

Автором проаналізовано велику кількість наукових розвідок присвячених проблемі виховання фізичної культури студентів в університетах США, розширено наукове розуміння фізичного виховання як складової суспільного розвитку і визначено оптимальні підходи до його практичної реалізації, розглянуто методологічні підходи до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США. Серед найважливішими методологічних підходів було виділено: квалітативний, кількісний, дослідницький, експертний, компаративний, історичний.

Заслуговує на увагу структурована джерельна база: 421 джерел, серед яких 358 закордонних, зокрема: психологічні, педагогічні, культурологічні роботи і публікації вітчизняних та закордонних науковців із питань розвитку фізичної культури студентів університетів; освітні програми Університетів США, що представляють приклади розвитку фізичної культури студентів в університетах США на трьох рівнях вищої освіти: бакалаврський (undergraduate), магістерський (postgraduate), докторський (graduate); монографічні та інші праці американських вчених з питань розвитку фізичної культури студентів університетів США; джерела із фондів бібліотек: Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Державної науково-технічної бібліотеки України, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. Сухомлинського; словники, збірники наукових праць, наукові та науково-методичні журнали; матеріали національних та міжнародних конференцій, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

У роботі проаналізовано та визначено принципи побудови ефективних програм тренувань, ігрових форм, активного відпочинку, технологічних інновацій та інших підходів, які сприяють залученню студентів до регулярної фізичної активності; визначено кваліфікаційні вимоги до викладачів фізичного виховання, що обумовлюють їхнє постійне прагнення до саморозвитку та впровадження інноваційних педагогічних технологій;

Значна увага приділена вдосконаленню підходів до оцінювання результатів фізичного виховання, через аналіз новітніх методів оцінювання фізичної активності, функціонального стану, здоров'я та інших параметрів,

пов'язаних з фізичним вихованням в університетах США, що дозволяє об'єктивно визначати ефективність програм та ідентифікувати потреби студентів у покращенні фізичної форми та здоров'я.

Позитивним є опис можливих напрямів використання досвіду університетів США для післявоєнної відбудови спортивної інфраструктури університетів та залучення широких верств студентства до здорового способу життя; шляхів удосконалення методик і підходів до фізичного виховання, що сприяє досягненню кращих результатів; якими є напрями розвитку нових методів оцінювання фізичного виховання, що дає можливість об'єктивно визначати ефективність програм та підходів.

Важливу роль у роботі відіграють додатки, які сприяють цілісному сприйняттю роботи та вдало доповнюють її зміст. У додатках представлено фактологічний матеріал, що узагальнено висвітлює усі аспекти означеного дослідження.

Результати дисертаційної роботи повною мірою висвітлено в 30 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (20 – одноосібних): з них 22 статті у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 7 статей в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection (3) та Scopus (4). Результати дослідження розкрито в 8 працях, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації: з них 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій та 1 стаття в інших виданнях.

Подана на рецензію дисертація Лелеки В.М. має теоретичне і практичне значення, характеризується глибоким науковим аналізом вказаної теми.

Водночас виконання такої складної та багатоаспектної роботи не обійшлося без окремих недоліків. До них можна віднести такі:

1. Автор зазначає, що психологічні знання сприяють розвитку важливих міжособистісних навичок, таких як співпраця, комунікація та лідерські якості. В процесі спортивної діяльності студенти взаємодіють в командах та з тренерами, що вимагає розвитку ефективних міжособистісних взаємин. Вважаємо, що в процесі вивчення досвіду США доцільно було зробити підбірку навчальної психологічної літератури, яку студенти могли б вивчати самостійно, або ж яку можна було б опрацювати під час вивчення курсу «Англійська мова за професійним спрямуванням».

2. Автор зазнає, що в університетах США використовують Онлайн-курси анатомії та фізіології. з платформ, як Coursera чи Udemu, оскільки вивчення цих предметів дозволяє студентам глибше розуміти своє тіло, принципи його роботи та основи правильного функціонування органів і систем при різних фізичних навантаженнях. Вважаємо, що доцільно було б зробити підбірку курсів з запропонованих платформ та рекомендувати їх для студентів.

3. Автор зазначає, що в університетах США використовують додатки для здорової організації життя такі як My fitness Pal. Вважаємо за доцільним

зробити підбір додатків для українських студентів, які вони можуть використовувати для покращення своєї фізичної форми.

4. Оскільки в США давно використовується онлайн навчання, а Україна вперше зустрілася з навчанням онлайн під час пандемії Covid-19 та під час війни, вважаємо що слід було більше уваги приділити саме вивченню досвіду онлайн навчання фізкультури, оскільки дане питання є надзвичайно актуальним сьогодні.

У цілому, представлена дисертація Лелеки В. М. «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» є завершеним науковим дослідженням, відповідає чинним вимогам до докторських дисертацій і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Окольніча Т. В., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Актуальність роботи не викликає сумнівів, адже фізична підготовка в системі вищої освіти відіграє важливу роль у забезпеченні здоров'я та загального фізичного стану студентів. Цей аспект особливо актуальний у сучасному суспільстві, де студентський спосіб життя може супроводжуватись недостатньою фізичною активністю та неправильним харчуванням. Вона має безпосередній вплив на їх фізичне здоров'я. Регулярні фізичні навантаження сприяють підтримці оптимальної маси тіла, зміцненню м'язової системи, поліпшенню кровообігу та дихальної функції, підвищенню фізичної витривалості та гнучкості. Вони також сприяють профілактиці таких хронічних захворювань, як серцево-судинні захворювання, ожиріння, діабет, а також позитивно впливають на психічне здоров'я студентів, допомагаючи знижувати рівень стресу та підвищувати загальний рівень настрою. Крім того, фізична підготовка в системі вищої освіти може мати позитивний вплив на академічну успішність студентів.

Аналіз тесту дисертації, а також праць здобувача, опублікованих за її темою, засвідчує, що основні концептуальні положення дослідження викладено змістовно й послідовно, з дотриманням чинних вимог щодо їх обґрунтування. Логічно узгоджено мету і завдання, застосовано адекватні методи дослідження, що дозволило автору системно дослідити визначену проблему. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту, який відповідає поставленій меті. Текст дисертації оформлено згідно чинних вимог МОН України.

Ознайомлення з текстом дисертації дає всі підстави розглядати її як цілісне й завершене дослідження, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що вперше систематизовано концептуальні та методологічні аспекти, які сприяють досягненню оптимальних результатів у фізичному вихованні студентів на прикладі системи фізичного виховання в США; проаналізовано та визначено принципи побудови ефективних програм тренувань, ігрових

форм, активного відпочинку, технологічних інновацій та інших підходів, які сприяють залученню студентів до регулярної фізичної активності; визначено кваліфікаційні вимоги до викладачів фізичного виховання, що обумовлюють їхнє постійне прагнення до саморозвитку та впровадження інноваційних педагогічних технологій.

У практичному вимірі значення дисертаційної роботи полягає у тому, що може слугувати джерелом інновацій та кращих практик для вдосконалення фізичного виховання в університетах України; основні аспекти практичного значення таких досліджень включають: розвиток освітніх програм і навчальних планів, впровадження наукового підходу до реформування системи фізичного виховання в університетах України; впровадження інноваційних методик, що ґрунтуються на останніх технічних та наукових розробках; підвищення ефективності системи фізичного виховання в університетах України; може використовуватися розширення та оновлення змісту освітніх компонентів «Фізичне виховання», «Актуальні проблеми розвитку сучасного спорту», «Професійно-прикладна фізична культура», «Методика викладання фізичного виховання в зво», «Основи психологічного супроводу спортивної діяльності», «Акмеологія фізичного виховання», «Аксіологія у фізичному вихованні», «Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Фітнес та методика навчання», «Психологія здорового образу життя», «Актуальні проблеми психологічного супроводу фізичного виховання», «Тілесно-орієнтовані напрями практичної психології», «Спортивні і рухливі ігри», «Гімнастика», «Система фізичної підготовки», «Структура фізичної підготовки військових», «Психофізіологічні техніки самовдосконалення людини».

Особливий інтерес викликають матеріали п'ятого розділу – «Порівняльний аналіз систем виховання фізичної культури студентів в університетах США і України», у якому дослідник показав, що системи виховання фізичної культури студентів в університетах США та України мають як спільні риси, так і відмінності. Спільними характеристиками є важливість фізичного здоров'я і активності для студентів, а також роль університетського середовища у сприянні фізичній активності і розвитку спорту. Обидві системи включають в себе обов'язкові курси фізичної культури та спортивні ігри. Однак є різниці у підходах. У США більший акцент робиться на виборі студентами конкретних фізичних активностей і розвитку фітнес-культури. Спорт та фізична активність в більшості випадків є важливою частиною університетського досвіду, проте студенти мають більше свободи у виборі активностей, які вони вважають цікавими. Українська система виховання фізичної культури націлена на сприяння загальній фізичній розвинутості і розвитку спортивних навичок, особливо в спеціалізованих університетах. В Україні деякі предмети фізичної культури є обов'язковими для всіх студентів.

Аналізуючи повноту викладення результатів дослідження в опублікованих працях Лелеки В. М. констатую:

– кількість публікацій здобувачки за темою дисертації у наукових фахових виданнях України, зарубіжних періодичних виданнях, наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection, Scopus, відповідає «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою кабінету міністрів № 1197 від 17 листопада 2021 р.;

– у висновках до кожного розділу роботи наведений перелік праць дослідника, які відображають основний зміст розділу.

Таким чином, представлення результатів наукової роботи Лелеки В. М., кількість та обсяг публікацій, їх повнота щодо розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо дисертаційних праць, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Апробація результатів дослідження у науково-практичних конференціях переконує, що матеріали дослідження мають теоретичну значущість та практичну цінність.

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною працею дослідника. Усі наукові результати, викладені в роботі, отримані автором особисто. У дослідженні використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується посиланням на джерело опублікування.

Відзначаючи високий рівень дисертаційної роботи, практичне значення отриманих результатів проведеного дослідження, вважаю за необхідне висловити деякі дискусійні положення та побажання:

1. Потребують більшої конкретизації об'єкт та предмет дослідження. Дослідник визначає об'єкт дослідження – система фізичного виховання студентів в університетах США. Пропоную визначити об'єкт дослідження у такому формулюванні – система фізичного виховання в університетах США. Тоді предметом дослідження є теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури студентів у системі фізичного виховання університетів США.

2. Більшій конкретизації потребує наукова новизна дослідження, особливо, що вперше було здійснено дисертантом.

3. У підрозділі 1.1. Методологічні підходи до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США, автором зазначено, що дослідження визначеної проблеми виховання ґрунтується на історичному підході, який базується на аналізі подій, тенденцій розвитку виховання фізичної активності серед студентів протягом різних історичних періодів. Та зазначає, що однією з особливостей історичного підходу є дослідження розвитку фізичної культури в університетах США на різних етапах історії країни. У такому випадку логічно було б присвятити один із підрозділів дисертації характеристиці певних історичних періодів, таких як початок ХІХ століття, часи Великої депресії, післявоєнний період, останні десятиліття та розкрити, які підходи та практики виховання фізичної культури існували тоді.

4. У ході аналізу головних понятійних конструктів дослідження, автор розкриває такі категорії, як «фізична культура», «виховання студентів». Слід було б звернути увагу на розкриття саме поняття «виховання фізичної культури студентів».

5. У тексті дисертації дослідник зазначає, що *деякі* університети в США впроваджують програми з активним відпочинком на відкритому повітрі для студентів з метою підвищення рівня фізичної активності та покращення загального стану здоров'я. У системі фізичного виховання студентів в *деяких* університетах США існують програми, які підтримують активні студентські спортивні команди. Дисертація тільки виграла б, якби дисертант конкретизував, у яких саме університетах США впроваджуються зазначені програми.

5. Дисертація містить технічні огріхи (вказані сторінки у змісті дисертації не співпадають з текстом дисертації; у висновках до розділів необхідно вказати, у яких публікаціях автора розкрито зміст кожного з розділів).

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих праць дає підставу вважати дисертацію Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає вимогам до такого роду дисертацій і може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Рацул О. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Ознайомлення з рукописом дисертації Лелеки В. М. «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» присвячена важливій і актуальній темі виховання фізичної культури серед студентів в університетах США дає підстави для таких висновків.

Докторант здійснив всебічний аналіз теоретичних і методичних аспектів цієї проблеми, розкриваючи сутність, специфіку та особливості виховання фізичної культури в умовах вищої освіти США.

Фізична культура є невід'ємною складовою гармонійного розвитку особистості, особливо в умовах сучасного світу, де спостерігається зростання рівня гіподинамії серед молоді. Виховання фізичної культури в університетах США має багатий досвід і численні інноваційні підходи, які можуть бути корисними для вдосконалення системи фізичного виховання в інших країнах, включаючи Україну. Дисертація Лелеки В. М. висвітлює ці аспекти, що робить її дослідження актуальним і важливим.

Важливо відзначити, що дисертація підготовлена відповідно до науково-дослідної теми кафедри початкової та дошкільної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського «Теоретико-методичні засади наступності в освітньому процесі дошкільної та початкової освіти» (реєстраційний № 0124U001819).

У роботі Лелеки В. М. запропоновано нові підходи до аналізу виховання фізичної культури студентів в університетах США. Автор детально розглянув історичний розвиток фізичної культури в американських університетах, проаналізував сучасні методики та технології, що застосовуються у фізичному вихованні студентів. Особливу увагу приділено інтеграції фізичної культури в навчальний процес та позанавчальну діяльність студентів.

Результати дослідження мають вагоме практичне значення. Запропоновані методичні рекомендації можуть бути використані у вищих навчальних закладах України для вдосконалення системи фізичного виховання. Крім того, досвід університетів США може стати основою для розробки нових програм і підходів до виховання фізичної культури серед студентів.

Дисертація складається з логічно пов'язаних розділів, кожен з яких має чітку структуру і логіку викладу матеріалу. Автор послідовно розглядає теоретичні основи фізичної культури, історичний контекст її розвитку в університетах США, сучасні методики та технології, а також практичні аспекти виховання фізичної культури студентів.

Лелека В. М. робить обґрунтовані висновки, які підтверджують актуальність та значущість дослідження. Рекомендації, запропоновані докторантом, є корисними і можуть бути впроваджені в практику фізичного виховання в університетах України.

У результаті аналізу й опрацювання наукових джерел сформульовано основні наукові положення, результати дослідження та висновки, що свідчить про високий рівень науково-дослідницької компетентності здобувача.

Досягнення поставленої мети та завдань дослідження підтверджує зміст дисертаційної роботи, аналіз отриманих дисертантом результатів, що свідчить про позитивні динамічні зміни в дослідно-експериментальній роботі.

Вагомими, що відповідають сучасним вимогам, є впровадження та апробація результатів дисертаційного дослідження. Результати дослідження достатньо широко обґрунтовано і впроваджено в освітянську практику різних регіонів України; результати роботи пройшли належну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи висвітлено в 30 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (20 – одноосібних): з них 22 статті у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 7 статей в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection (3) та Scopus (4). Результати дослідження розкрито в 8 працях, які додатково відображають наукові

результати докторської дисертації: з них 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій та 1 стаття в інших виданнях.

У дисертації зазначено особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві.

Отже, дисертація, кількість та обсяг публікацій, їх повнота розкриття змісту дисертації відповідає п. 7 та 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

Дотриманні в роботі принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Виходячи із зазначеного, є підстави вважати дисертаційну роботу Лелеки В. М. дослідженням, що має теоретичну і практичну значущість та свідчить про вміння автора виявляти й ґрунтовно досліджувати актуальні проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США. Відзначаючи наукову новизну, теоретичне і практичне значення дисертаційного дослідження Лелеки В. М., вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. У дисертації добре розглянуто загальні підходи до виховання фізичної культури в університетах США, однак деякі аспекти, такі як інклюзія студентів з обмеженими можливостями та робота з іноземними студентами, залишилися недостатньо розкритими.
2. У роботі варто було б включити більше інтерв'ю та опитувань серед студентів та викладачів університетів США, щоб надати більш глибоке розуміння реальних практик та їхнього впливу на студентів.
3. Рекомендую додати параграф, присвячений інклюзивним програмам фізичного виховання для студентів з обмеженими можливостями, описати методики та підходи, що використовуються в університетах США для підтримки цих студентів.
4. Розширити розділ порівняльного аналізу, включивши дослідження фізичного виховання в університетах Європи та Азії, щоб продемонструвати, як підходи в США відрізняються і в чому їх переваги.
5. Використати більше кількісних методів дослідження, таких як статистичний аналіз успішності програм фізичного виховання, щоб підтвердити висновки дослідження.
6. Розширити кількість респондентів для опитувань та інтерв'ю, включаючи викладачів фізичної культури, адміністраторів програм та самих студентів, щоб отримати більш комплексну картину практик і їх ефективності.
7. Розробити більш конкретні практичні рекомендації для впровадження успішних американських практик у систему фізичного виховання українських університетів, враховуючи культурні та соціальні особливості.

Проте, висловлені міркування і зауваження не знижують загальної позитивної оцінки виконаної роботи, вони можуть бути предметом до дискусії.

Вважаю, що дисертація Лелеки В. М. «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» є завершеною науковою працею, ґрунтовною і актуальною, яка має важливе теоретичне і практичне значення та відповідає чинним вимогам і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні результатів дисертації взяли участь:

Савченко Н. С., доктор педагогічних наук, професор дала позитивну оцінку дисертаційному дослідженню в цілому. Зазначила, що Лелека В. М. комплексно й всебічно висвітлив наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. Фізичне виховання в університетах США являє собою приклад ефективної системи підготовки спортивних кадрів як для професійного, так і для любительського спорту. Вона має очевидні переваги, які можна взяти для прикладу при реформуванні системи фізичного виховання в університетах України. Тому дисертаційне дослідження В. М. Лелеки є актуальним і своєчасним.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Дослідження базоване на розумінні того, що фізичне виховання в університетах США зорієнтоване на розвиток різноманітних фізичних навичок і компетенцій студентів; це включає розвиток моторних навичок, фізичної витривалості, сили, гнучкості та координації, а також навичок командної роботи, спортивної стратегії та управління ризиками. Розвиток цих навичок сприяє формуванню здорового тіла, підвищує самодисципліну та впливає на когнітивні здібності студентів. Система фізичного виховання в університетах США використовує сучасні інноваційні підходи та технології для покращення ефективності та результативності навчання; це може включати використання спеціалізованих програмних засобів та додатків для відстеження фізичної активності, використання віртуальної реальності та інтерактивних тренувань для підвищення зацікавленості студентів та покращення їх моторних навичок.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що може слугувати джерелом інновацій та кращих практик для вдосконалення фізичного виховання в університетах України; основні аспекти практичного значення таких досліджень включають: розвиток освітніх програм і навчальних планів, впровадження наукового підходу до реформування системи фізичного виховання в університетах України; впровадження інноваційних методик, що ґрунтуються на останніх технічних та наукових розробках; підвищення ефективності системи фізичного виховання в університетах України; може використовуватися розширення та оновлення змісту освітніх компонентів.

Результати дослідження досить широко опубліковані в наукових працях автора, доповідались та знайшли схвалення на конференціях різного рівня.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Савченко Н. С. дійшла висновку, що дисертаційну роботу Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Філоненко О. В., доктор педагогічних наук, професор вказала, що у роботі чітко сформульовано позиції, що обумовили вибір теми. Дослідження системи фізичного виховання в університетах США базується на комплексному підході, який поєднує наукові принципи з реаліями практичного застосування. Дослідження в цій галузі ґрунтуються на наукових теоріях і концепціях, які відображають сучасне розуміння фізичного виховання і його впливу на здоров'я та добробут студентів. Одним із ключових аспектів теоретичного рівня дослідження є використання інтердисциплінарного підходу, що враховує знання з фізіології, психології, соціології, педагогіки та інших наукових галузей. Це дозволяє зрозуміти вплив фізичної активності на різні аспекти життя студентів, включаючи їх фізичне, психічне та соціальне благополуччя.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

Позитивної оцінки заслуговує наукова новизна та теоретичне значення дослідження, де вперше систематизовано концептуальні та методологічні аспекти, які сприяють досягненню оптимальних результатів у фізичному вихованні студентів на прикладі системи фізичного виховання в США; проаналізовано та визначено принципи побудови ефективних програм тренувань, ігрових форм, активного відпочинку, технологічних інновацій та інших підходів, які сприяють залученню студентів до регулярної фізичної активності; визначено кваліфікаційні вимоги до викладачів фізичного виховання, що обумовлюють їхнє постійне прагнення до саморозвитку та впровадження інноваційних педагогічних технологій; вдосконалено підходи до оцінювання результатів фізичного виховання, через аналіз новітніх методів оцінювання фізичної активності, функціонального стану, здоров'я та інших параметрів, пов'язаних з фізичним вихованням в університетах США, що дозволяє об'єктивно визначати ефективність програм та ідентифікувати потреби студентів у покращенні фізичної форми та здоров'я.

У дисертації уточнено рольові функції викладачів і тренерів, які є обов'язковими для ефективного навчання і супроводу в цій сфері; визначено важливість лідерських та підприємницьких рис викладачів фізичної культури як показників їхньої креативності та готовності до постійного саморозвитку і створення найбільш оптимальних умов для розвитку фізичної культури студентів.

Розширено наукове розуміння фізичного виховання як складової суспільного розвитку і визначено оптимальні підходи до його практичної реалізації. Зокрема уточнено як фізична активність та спорт в університетах США впливають на фізичне, психічне та соціальне благополуччя студентів; якими є шляхи удосконалення методик і підходів до фізичного виховання, що сприяє досягненню кращих результатів; якими є напрями розвитку нових методів оцінювання фізичного виховання, що дає можливість об'єктивно визначати ефективність програм та підходів.

Визначено особливості підготовки викладачів фізичної культури в США, що обумовлюють їхню готовність до впровадження індивідуального гнучкого підходу в освіті, здатність використовувати в професійній діяльності технологічні інновації, постійну спрямованість на саморозвиток.

Описані можливі напрями використання досвіду університетів США для післявоєнної відбудови спортивної інфраструктури університетів та залучення широких верств студентства до здорового способу життя.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» цілком відповідає вимогам, що висуваються до робіт такого типу, і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Галета Я. В., доктор педагогічних наук, професор наголосив на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці, на науковій новизні дослідження.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження. У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Провідна ідея дослідження ґрунтована на положенні про те, що впровадження в українську систему вищої освіти науково обґрунтованих успішних практик системи фізичного виховання університетів США буде сприяти якісному перетворенню та підвищенню ефективності її функціонування.

Показовим на нашу думку, є й те, що зміст дисертації висвітлено в 30 наукових працях, які відображають основні результати дослідження: у розділі монографії, статтях у провідних фахових виданнях, у закордонних наукових виданнях, а також у матеріалах науково-практичних конференцій.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що концепція дослідження плідна, визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Галета Я. В. підтримав рецензентів і зазначив, що дисертаційна робота Лелеки В. М. «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури

студентів в університетах США» є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рацул А. Б., кандидат педагогічних наук, професор зазначив, що вища освіта в світі є складною і розмаїтою системою, яка зазнала значних змін протягом останніх десятиліть. Особливості розвитку вищої освіти в різних країнах визначаються політичними, економічними, соціальними та культурними чинниками. Одна з основних тенденцій розвитку вищої освіти в світі – це поступове збільшення кількості вищих навчальних закладів та студентів. Це пов'язано зі зростанням попиту на вищу освіту в умовах глобалізації, розвитку інформаційних технологій та змін в економічній структурі суспільства. Фізичне виховання в університетах США являє собою приклад ефективної системи підготовки спортивних кадрів як для професійного, так і для любительського спорту.

У дисертації науково обґрунтовано теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначено можливості використання американського педагогічного досвіду роботи щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України.

Варто також визнати, що основні рекомендації виконаного дослідження доведені дисертантом до рівня можливості їх практичного застосування, зокрема, заслуговує на увагу в дисертаційній роботі здобувача визначення можливостей трансформації як окремих освітніх програм з фізичного виховання, так і культури фізичного виховання в університетах України загалом.

У висновках викладено найбільш важливі результати дисертації та можливі напрями продовження дослідження за тематикою дисертації.

Рацул А. Б. дійшов висновку, що дисертаційну роботу Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду в спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Кандидат педагогічних наук, професор Рацул А. Б.: підсумовуючи обговорення дисертаційного дослідження Лелеки В. М. зазначив, що поступила пропозиція:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри педагогіки та спеціальної освіти щодо докторської дисертації Лелеки Віталія Миколайовича (додається).

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми. Вища освіта є основою для формування інтелектуального капіталу, який є ключовим ресурсом у сучасному суспільстві. Вона сприяє розвитку наукових досліджень, технологічному прогресу, інноваціям, розширенню граничних можливостей людини та впливає на соціальний розвиток суспільства, забезпечуючи формування висококваліфікованих фахівців, підвищення рівня життя та соціальної мобільності, розширює світогляд і формує громадянську свідомість, що допомагає створенню гармонійного та толерантного суспільства.

Вища освіта в світі є складною і розмаїтою системою, яка зазнала значних змін протягом останніх десятиліть. Особливості її розвитку в різних країнах визначаються політичними, економічними, соціальними та культурними чинниками. Однією з основних тенденцій розвитку вищої освіти в світі є поступове збільшення кількості закладів вищої освіти, що пов'язано зі зростанням попиту на вищу освіту в умовах глобалізації, розвитку інформаційних технологій та змін в економічній структурі суспільства. Відбувається розширення доступу до освіти за рахунок створення нових університетів та коледжів, впровадження дистанційного навчання та онлайн-курсів. Іншою важливою особливістю розвитку вищої освіти є зростання ролі дослідницької діяльності. Сьогодні більшість закладів вищої освіти зосереджують свою діяльність на наукових дослідженнях, розвитку нових технологій та інновацій. Дослідницька активність сприяє розширенню та створенню нових знань, що впливає на розвиток науки, технологій та суспільства в цілому. Також варто відзначити інтернаціоналізацію вищої освіти. Студенти з різних країн все частіше вибирають навчання за кордоном, а університети активно співпрацюють між собою. Це сприяє обміну знаннями та культурному розмаїттю, формуванню глобальних мереж співробітництва та зближенню країн у сфері освіти. В цьому контексті вивчення особливостей функціонування освітніх програм закордонних університетів набуває особливого значення, що визначає успішність майбутнього співробітництва між університетами України та іноземними закладами вищої освіти.

Фізична підготовка в системі вищої освіти відіграє важливу роль у забезпеченні здоров'я та загального фізичного розвитку студентів. Регулярні фізичні навантаження сприяють підтримці оптимальної маси тіла, зміцненню м'язової системи, поліпшенню кровообігу та дихальної функції, підвищенню фізичної витривалості та гнучкості. Вони також допомагають профілактиці таких хронічних захворювань, як серцево-судинні, ожиріння, діабет, а також позитивно впливають на психічне здоров'я студентів, знижують рівень стресу

в них. Крім того, фізичне виховання в системі вищої освіти має позитивний вплив на академічну успішність студентів. Фізична активність покращує когнітивні функції такі як: увагу, пам'ять, швидкість обробки інформації та творчість. Регулярні заняття фізичними вправами сприяють покращенню концентрації уваги та здатності до навчання, що впливає на якість освіти та досягнення студентами академічних цілей. Фізична підготовка забезпечує соціальну взаємодію та формує позитивні взаємовідносини серед студентів. Групові фізичні заняття або участь у спортивних командах створюють сприятливу атмосферу для спілкування, співпраці та розвитку лідерських навичок, що допомагає формуванню тісних взаємовідносин між студентами та позитивного студентського досвіду. Загалом, фізична підготовка в системі вищої освіти є необхідною складовою для забезпечення фізичного та психічного здоров'я студентів, покращення академічної успішності та соціальної адаптації. Інтеграція фізичних активностей в освітній процес та створення сприятливих умов для фізичного розвитку студентів є важливими завданнями для освітніх інституцій, які сприяють здоровому та збалансованому розвитку студентської спільноти.

Фізична підготовка студентів у закладах вищої освіти України є складною та має свої особливості. Однією з основних проблем системи фізичного виховання України є недостатня увага до фізичної підготовки у навчальних програмах закладів вищої освіти. Це може призводити до недоцільного використання часу та недостатньої фізичної активності серед студентів. Ще однією проблемою є обмежена інфраструктура для занять фізичними вправами в університетах. Заклади вищої освіти не мають достатньої кількості спортивних і тренажерних залів, спортивних майданчиків та інших необхідних приміщень, що ускладнює організацію фізичних тренувань та обмежує можливості студентів для активної фізичної діяльності.

Однією з проблем є також недостатнє фінансування фізичної підготовки в університетах. Відсутність коштів на придбання сучасного спортивного обладнання, організацію тренувань, залучення тренерського персоналу та проведення спортивних заходів обмежує розвиток фізичної підготовленості студентів. Крім того, недостатня мотивація та усвідомленість студентами важливості фізичних занять є важливою проблемою. Це, зазвичай, призводить до низького рівня участі в спортивних заходах та недостатньої активності серед студентської молоді. Загалом, проблеми у системі фізичного виховання студентів закладів вищої освіти України включають недостатню увагу до фізичної підготовки у навчальних програмах, обмежену інфраструктуру та фінансування, неналежну мотивацію студентів. Розв'язання цих проблем потребує системного підходу, співпраці між університетами, адміністрацією та студентськими організаціями для забезпечення належної фізичної підготовки, спрямованої на збереження здоров'я, розумової та фізичної працездатності студентів.

Фізичне виховання в університетах США є прикладом ефективної системи підготовки спортивних кадрів як для професійного, так і для

любительського спорту. Вона має очевидні переваги, які можна взяти для прикладу при реформуванні системи фізичного виховання в університетах України. По-перше, в університетах США існує гнучкість у виборі фізичних активностей. Студенти мають можливість вибирати з широкого спектру спортивних занять, відповідно до своїх інтересів і потреб, що дозволяє студентам займатися тими видами спорту, які їм до вподоби та відповідають рівню їх фізичної підготовки. Гнучкість вибору сприяє більшій мотивації та задоволенню від фізичної активності. По-друге, система фізичного виховання в США визнає важливість інтеграції фізичної активності у повсякденне життя студентів. Значна кількість університетів пропонують фізичні курси, які поєднують академічні заняття з фізичною активністю, що дозволяє студентам отримувати як академічні знання, так і фізичну підготовку, що сприяє більш цілісному розвитку. По-третє, більшість університетів у США активно підтримують спортивні програми та команди, що стимулює студентів брати участь у спортивних змаганнях та розвивати навички командної роботи. Спортивні програми також спрямовані на формування фізичної культури студентів. В університетах США активно здійснюються наукові дослідження у галузі фізичного виховання, спорту та здоров'я. Це допомагає науковцям і практикам розробляти інноваційні підходи до фізичної підготовки та підвищення рівня фізичної активності студентів. Загалом, система фізичного виховання студентів в університетах США відзначається гнучкістю, інтеграцією фізичної активності у повсякденне життя, підтримкою спортивних програм та науковим підходом. Ці переваги можуть бути використані як приклади для реформування системи фізичного виховання в університетах України з метою поліпшення якості та ефективності фізичної підготовки студентів.

В українській педагогіці є декілька традиційних напрямків дослідження фізичного виховання в закладах вищої освіти, зокрема, вивчаються: загальні принципи організації фізичного виховання в ЗВО (М. Вихляєв, П. Грибан, Л. Ібрагімова, Т. Круцевич, О. Мозолєв, Н. Пангелова та ін.), ставлення студентів до фізичного виховання в ЗВО (П. Вржесневська, В. Гринько, О. Котова, І. Лукашова, О. Непша та ін.), індивідуалізація підходів до фізичної підготовки з урахуванням потреб різних категорій студентів (О. Дубогай, М. Євтушок, А. Литвиненко, О. Малімон, І. Салук, А. Цьось та ін.), вплив фізичного виховання на здоров'я та самопочуття студентів (Е. Єрмоєнко, А. Чепелюк, В. Філь, С. Юськів, К. Юськів та ін.), можливості дистанційної освіти у реалізації системи фізичного виховання в університетах (В. Клименченко, І. Кривенцова, А. Маракушин, О. Мозолєв, А. Чередніченко та ін.). Наявні дослідження демонструють глибоке розуміння українськими вченими проблем та викликів, що стоять перед системою фізичного виховання студентів в університетах України.

Навідміну від українських науковців американські вчені вивчають особливості фізичного виховання в країні більш концептуально, зокрема досліджуються: тренди в поширенні фізичної культури серед студентів Д. Бассет (D. Bassett), С. Блер (S. Blair), Д. Джон (D. John), Д. Іверсон

(D. Iverson), П. Катзмаржик (P. Katzmarzyk), Д. Ко (D. Coe), С. Конгер (S. Conger), Р. Кроу (R. Crow), Дж. Крістенсон (G. Christenson), І. Лі (I. Lee), К. Мартін (C. Martin), І. Фітжух (E. Fitzhugh), Дж. Філдінг (J. Fielding), підходи до забезпечення об'єктивного оцінювання результатів фізичного виховання студентів Д. Бассетджуніор, (D. BassettJr), Х. Вайятт (H. Wyatt), К. Івенсон (K. Evenson), Д. Кателієр (D. Catellier), Дж. Мецгер (J. Metzger), У. Розамунд (W. Rosamond), А. Сієга-Різ (A. Siega-Riz), Дж. Пітерс (J. Peters), Х. Томпсон (H. Thompson), М. Треус (M. Treuth), Дж. Хілл (J. Hill), тенденції розвитку фізичного виховання онлайн К. Бушнер (C. Buschner), Д. Даум (D. Daum), роль фізичного виховання в університетах для забезпечення здоров'я нації Б. Гіро (B. Giroir), Д. Райт (D. Wright). В своїх дослідженнях науковці в основному зосереджені на вивченні стратегічних напрямках розвитку фізичного виховання в університетах з метою збільшення його позитивного впливу на суспільство.

Аналіз робіт учених, а також освітніх програм з підготовки фахівців різного спрямування в закладах вищої освіти дозволили визначити низку протиріч, які потребують системного вирішення:

- між різними методологічними підходами до дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США, що виникають в зв'язку з різними підходами до збору та аналізу даних, вибором теоретичних рамок і методів дослідження;

- в термінологічному апараті, що виникають через розбіжності у визначенні понять і термінів, які використовуються в літературі, що ускладнює узгодження і структурування теоретичного аналізу;

- між доведеною ефективністю досвіду розвитку фізичної культури в університетах США та станом його дослідженості в українській педагогічній науці, що обумовлюється мовленевим бар'єром і відмінності у методах наукового пошуку, які переважають в американських та українських дослідженнях;

- у визначенні основних характеристик системи фізичного виховання студентів в університетах США, що виникають через різні погляди й оцінки важливості окремих компонентів цієї системи;

- між спробами адаптувати американській досвід в українських ЗВО та низькою ефективністю цих спроб, через зосередження уваги українських педагогів на структурі та змісті освітніх програм та ігноруванні інших важливих чинників освітнього середовища університетів США;

- у порівняльному аналізі систем виховання фізичної культури студентів в університетах США і України, що виникають через різницю у культурних, історичних, соціальних умовах цих країн, що впливає на різницю в підходах та результати;

- в напрямках творчого застосування американського досвіду фізичного виховання студентів у закладах вищої освіти України, що виникають через різні підходи до адаптації та впровадження іноземного досвіду в українському контексті й розбіжності в освітніх системах обох країн.

Актуальність, недостатня обґрунтованість теоретичних і практичних аспектів розв'язання окресленої проблеми, необхідність усунення визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертації.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри початкової та дошкільної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського «Теоретико-методичні засади наступності в освітньому процесі дошкільної та початкової освіти» (реєстраційний № 0124U001819). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (протокол № 6 від 16.10.2023 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень. Достовірність підтверджується результатами апробації на численних конференціях.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

– *уперше* систематизовано концептуальні та методологічні аспекти, які сприяють досягненню оптимальних результатів у фізичному вихованні студентів на прикладі системи фізичного виховання в США; проаналізовано та визначено принципи побудови ефективних програм тренувань, ігрових форм, активного відпочинку, технологічних інновацій та інших підходів, які сприяють залученню студентів до регулярної фізичної активності; визначено кваліфікаційні вимоги до викладачів фізичного виховання, що обумовлюють їхнє постійне прагнення до саморозвитку та впровадження інноваційних педагогічних технологій;

– *удосконалено* підходи до оцінювання результатів фізичного виховання, через аналіз новітніх методів оцінювання фізичної активності, функціонального стану, здоров'я та інших параметрів, пов'язаних з фізичним вихованням в університетах США, що дозволяє об'єктивно визначати ефективність програм та ідентифікувати потреби студентів у покращенні фізичної форми та здоров'я;

– *уточнено* рольові функції викладачів і тренерів, які є обов'язковими для ефективного навчання і супроводу в вихованні фізичної культури студентів в університетах США; визначено важливість лідерських та

підприємницьких рис викладачів фізичної культури як показників їхньої креативності та готовності до постійного саморозвитку і створення найбільш оптимальних умов для розвитку фізичної культури студентів;

– *розширено* наукове розуміння фізичного виховання як складової суспільного розвитку і визначено оптимальні підходи до його практичної реалізації. Зокрема, уточнено як фізична активність та спорт в університетах США впливають на фізичне, психічне та соціальне благополуччя студентів; шляхи удосконалення методик і підходів до фізичного виховання, що сприяють досягненню кращих результатів; напрями розвитку нових методів оцінювання фізичного виховання, що уможлиблює об'єктивно визначати ефективність програм та підходів;

– *визначено* особливості підготовки викладачів фізичної культури в США, що обумовлюють їхню готовність до впровадження індивідуального гнучкого підходу в освіті, здатність використовувати в професійній діяльності технологічні інновації, постійну спрямованість на саморозвиток;

– *описані* можливі напрями використання досвіду університетів США для післявоєнної відбудови спортивної інфраструктури університетів та залучення широких верств студентства до здорового способу життя в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що може слугувати джерелом інновацій та кращих практик для виховання фізичної культури студентів в університетах України; основні аспекти практичного значення таких досліджень включають: розвиток освітніх програм і навчальних планів, впровадження наукового підходу до реформування системи фізичного виховання в університетах України; впровадження інноваційних методик, що ґрунтуються на останніх технічних та наукових розробках; підвищення ефективності системи фізичного виховання в університетах України; може використовуватися розширення та оновлення змісту освітніх компонентів «Фізичне виховання», «Актуальні проблеми розвитку сучасного спорту», «Професійно-прикладна фізична культура», «Методика викладання фізичного виховання в зво», «Основи психологічного супроводу спортивної діяльності», «Акмеологія фізичного виховання», «Аксіологія у фізичному вихованні», «Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Фітнес та методика навчання», «Психологія здорового образу життя», «Актуальні проблеми психологічного супроводу фізичного виховання», «Тілесно-орієнтовані напрями практичної психології», «Спортивні і рухливі ігри», «Гімнастика», «Система фізичної підготовки», «Структура фізичної підготовки військових», «Психофізіологічні техніки самовдосконалення людини».

Результати дисертаційної роботи *впроваджено* в освітній процес Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка № 01-12/231/1 від 17.04.2024 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 242/04-а від 24.04.2024 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка № 727 від 29.04.2024 р.), Класичного приватного університету (м. Запоріжжя) (довідка

№ 315 від 30.04.2024 р.), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (довідка № 01-12/01/222 від 02.05.2024 р.), Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (довідка № 69-01/1919 від 08.05.2024 р.), Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 463/17-23 від 08.05.2024 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 596 від 09.05.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/1355 від 10.05.2024 р.).

Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві. У статті «Фітнес-тренінг як засіб підвищення фізичної підготовленості висококваліфікованих футболістів» (внесок автора 40 %) автором досліджено рівень фізичної підготовленості висококваліфікованих футболістів у підготовчому та змагальному періодах річного макроциклу та розроблено експериментальну програму з фізичної підготовки висококваліфікованих футболістів, особливістю якої є використання трьох інноваційних методик сучасного фітнес-тренінгу; у статті «Групи та рівні мотиваційного прагнення студентської молоді до навчання у вищому навчальному закладі на кафедрі військової підготовки» (внесок автора 80 %) автором досліджено та визначено групи мотивів навчання та рівні мотиваційного прагнення студентської молоді до навчання у вищому навчальному закладі на кафедрі військової підготовки із врахуванням особливостей закінчення попереднього навчального закладу та місця проживання; у статтях розміщених у науково-метричних базах, а саме: «Biomechanical control of motor function of junior schoolchildren with hearing impairment» (внесок автора 35 %) (Scopus) автором досліджено індивідуальні особливості розвитку рухових якостей в адаптивному фізичному вихованні школярів; «Training Process Structure of Highly Skilled Players in Mini-Football during the Competitive Period» (внесок автора 35 %) (Scopus) автором охарактеризовано одноцикловий тренувальний процес для висококваліфікованих футболістів з міні-футболу у річному макроциклі; «Relationships between technical-tactical and physical preparedness of 13–14-year-old skilled football goalkeepers» (внесок автора 35 %) (Scopus) автором визначено показники фізичної та техніко-тактичної підготовленості воротарів 13–14 років та співвідношення між ними; «Fitness training in functional preparedness of highly qualified football players» (внесок автора 35 %) (Scopus) автором охарактеризовано інноваційні фітнес методики з метою підвищення функціонального стану висококваліфікованих футболістів у підготовчому періоді річного макроциклу; «Innovative approaches to teaching students in the modern educational information environment in the USA and Great Britain» [27] (внесок автора 55 %) (Web of Science) автором з'ясовано тенденцію розвитку пріоритетів у вихованні та навчанні студентів, середньої та вищої школи США та Великої Британії в ретроспективі (XIX – поч. XXI ст.); «Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists» (внесок автора 55 %) (Web of Science) автором досліджено концепцію Smart-освіти, яка передбачає створення інтелектуального середовища для застосування Smart-технологій у системі

вищої освіти з метою якісної підготовки фахівців та постійного розвитку етапних компетенцій в учасників освітнього процесу; «Theoretical and methodological approaches to the educational potential of students in higher education institutions» (внесок автора 50 %) (Web of Science) автором проведено пошуково-експериментальне дослідження, метою якого було виявлення та перевірка ефективності теоретико-методичних підходів у закладі вищої освіти до процесу навчання, які сприяють динамічним змінам у сфері освіти у світовому масштабі.

Основні положення та результати дисертації апробовано на науково-практичних конференціях різних рівнів: *міжнародних*: «Пріоритети громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості громадян України» (Швеція, 2024), «Підвищення ефективності державної політики в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності особам з інвалідністю» (Болгарія, 2024), *всеукраїнських*: «Organization of physical and health and sports activities for persons with disabilities regarding increasing the efficiency of state policy» (Вінниця, 2021), «State policy of the formation of physical and sports public organizations» (Вінниця, 2022), «Peculiarities of management and staffing in the field of physical culture and sports» (Вінниця, 2022), «Optimization of the personnel structure of state policy for specific sports» (Вінниця, 2023), «Професійний спорт в контексті політики стимулювання розвитку місцевої економіки. актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і науково-педагогічних досліджень у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (Вінниця, 2023).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 30 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (20 – одноосібних): з них 22 статті у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 розділ монографії, 7 статей в наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection (3) та Scopus (4). Результати дослідження розкрито в 8 працях, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації: з них 7 тез у матеріалах науково-практичних конференцій та 1 стаття в інших виданнях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові публікації, які відображають основні наукові результати
докторської дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Лелека В. М. Програмно-нормативне забезпечення фізичного виховання в США. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 12(30). С. 346–353. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-346-353](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-346-353)
2. Leleka V. M. Program standards of physical education in the USA *Вісник науки та освіти*. 2023. № 8(14). С. 306–315. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-306-314](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-306-314)
3. Leleka V. M. Physical education in us universities in the context of experience formation. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 13(31). С. 40–47. DOI: [10.52058/2786-4952-2023-13\(31\)-40-\(4\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-13(31)-40-(4)).
4. Лелека В. М. Популяризація урядом США здорового способу життя як фактору розвитку фізичного виховання молоді. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 9(15). С. 463–371. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9\(15\)-464-47](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9(15)-464-47).
5. Leleka V.M. Healthy lifestyle as a factor in the development of physical education of american youth. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 12(26). С. 457–464. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12\(26\)-457-463](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-12(26)-457-463)
6. Лелека В. М. Американський досвід організації фізичного виховання у сфері вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 14(32). С. 271–278. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14\(32\)-271-277](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-14(32)-271-277)
7. Лелека В. М. Американська модель регулювання професійного спорту української діаспори. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 210. С. 259–263. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-210-259-263>
8. Лелека В. М. Становлення та розвиток спортивного руху української діаспори в США. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2023. Вип. 209. С. 238–241. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-209-238-241>
9. Leleka V. M. Organization of physical education in the sphere of higher education of the USA. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 10(16). С. 306–313. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10\(16\)-306-313](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-10(16)-306-313)
10. Лелека В. М. Використання досвіду Америки щодо розвитку фізичної культури в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 13(27). С. 741–748. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-741-747](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-741-747)
11. Leleka V. M. Development of physical culture and sports in Ukraine according to the american experience. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 15(33). С. 55–61. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)-55-61](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)-55-61).
12. Лелека В. М. Інформаційні технології в освітньому середовищі навчальних закладів США щодо забезпечення фізичного виховання студентів.

Вісник науки та освіти. 2023. № 11(17). С. 824–832.
DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-824-832](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-824-832)

13. Лелека В. М. Здоровий спосіб життя студентів у забезпеченні розвитку фізичної культури. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. № 12 (18). С. 572–580.
[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12\(18\)-572-580](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-12(18)-572-580)

14. Лелека В. М. Особливості розвитку і функціонування професійного спорту в США. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 1(29). С. 758–764. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-758-764](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-758-764)

15. Лелека В. М. Вплив мас-медіа на розвиток професійного спорту та фізичної культури в США. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 1(35) С. 231–238. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1\(35\)-231-238](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-1(35)-231-238).

16. Leleka V. M. Development of professional sports and physical fitness in the USA. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. № 1(19). С. 604–611. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1\(19\)-604-611](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-1(19)-604-611)

17. Leleka V. M. Development of us professional sports and physical culture in the context of the mass media. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 2(30). С. 987–993. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-987-993](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-987-993)

18. Лелека В. М., Лісенчук Г. А., Хмельницька І. В., Кокарева С. М., Богатирьов К. О., Тупєєв Ю. В., Борецька Н. О. Фітнес-тренінг як засіб підвищення фізичної підготовленості висококваліфікованих футболістів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2021. № 7(138). С. 77–82. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7\(138\).16](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.7(138).16)

19. Лелека В. М. Шляхи та засоби формування патріотизму студентської молоді у поза навчальній виховній діяльності. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки: зб. наук. пр. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. № 3 (66). С. 156–160.

20. Лелека В.М., Бахтін А. М. Групи та рівні мотиваційного прагнення студентської молоді до навчання у вищому навчальному закладі на кафедрі військової підготовки. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки: зб. наук. пр. Миколаїв : МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2017. № 3(58). С. 17–22.

21. Лелека В. М. Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки студентської молоді. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Чернігів : ЧДПУ, 2014. Вип. 118. Т. 2. С. 138–140.

22. Лелека В.М., Козубенко О.С. Використання інноваційних технологій викладання біомеханіки у формуванні професійної успішності вчителя фізичної культури. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*: зб. наук. пр. Серія «Педагогічні науки». Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2012. Вип. 1(39). С. 126–130.

**Статті у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних
Web of Science Core Collection та/або Scopus:**

23. Khmelnitska I., Lisenchuk G., **Leleka V.**, Boretska N., Krupenya S., Danko G. Biomechanical control of motor function of junior schoolchildren with hearing impairment. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*. 2021. Vol. 21 (4). P. 1806–1813.

URL: <https://efsupit.ro/images/stories/iunie2021/Art%20228.pdf> (Scopus)

24. Leibo W., Lisenchuk G., Stasiuk I., Marzec A., Zhigadlo G., **Leleka V.**, Bogatyrev K., Derkach V., Adamenko O., Slavitiak O. Training Process Structure of Highly Skilled Players in Mini-Football during the Competitive Period. *Sport Mont*. 2021. 19 (S2). P. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.26773/smj.210903> (Scopus)

25. Lisenchuk G., **Leleka V.**, Bogatyrev K., Adamenko O., Bairachny O., Balan B. Relationships between technical-tactical and physical preparedness of 13–14-year-old skilled football goalkeepers. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*. 2021. Vol. 21 (6). P. 3439–3444. DOI:10.7752/jpes.2021.06466 (Scopus)

26. Lisenchuk G., **Leleka V.**, Bogatyrev K., Kokareva S. Adamenko O., Shchekotylyna N., Romanenko S., Krupenya N. Fitness training in functional preparedness of highly qualified football players. *Journal of Physical Education and Sport (JPES)*. 2023. Vol. 23 (2). P. 502–509. DOI: 10.7752/jpes.2023.02062 (Scopus)

27. **Leleka V.**, Zabiiaka I., Tsviakh O., Grubi T., Vytrykhovska O. Innovative approaches to teaching students in the modern educational information environment in the USA and Great Britain. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11 (60). P. 156–166. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.60.12.17> (Web of Science)

28. **Leleka V.**, Loiuk O., Maidanyk O., Ilichuk L., & Shapochka K. Possibilities of using smart technologies in the higher education system for high-quality training of specialists. *Revista Eduweb*. 2023. Vol. 17(4). P. 165–182. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.04.16> (Web of Science)

29. **Leleka V.**, Khrolenko M., Kushnir A., Protsenko I., & Petriv A. Theoretical and methodological approaches to the educational potential of students in higher education institutions. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12(71). P. 162–174. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.71.11.14> (Web of Science)

Монографія:

30. Лелека В. М. Теоретичні концепції та методології розвитку фізичної активності міжнародного та європейського досвіду серед студентської громади. *Сучасна освіта в Україні: особливості розвитку в умовах воєнного стану та повоєнні перспективи*: колективна моногр. [електронне видання] / за заг. редакцією проф. Я. В. Галети; наук. ред. проф. Т. Я. Довга. Дніпро: Середняк Т. К., 2024. С. 364–390. DOI: <https://doi.org/10.36550/978-617-8139-92-6>

Наукові публікації, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

31. Leleka V. M. Optimization of the personnel structure of state policy for specific sports. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах*

освіти : матер. Всеукр. вебконф. (Вінниця, 25 травня 2023 р.). Вінниця, 2023. С. 109–111.

URL: http://ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2023/Leleka_V.pdf

32. Leleka V. M. State policy of the formation of physical and sports public organizations. *Теорія і практика цифрового навчання в сучасних закладах освіти* : матер. Всеукр. вебконф. (Вінниця, 26 травня 2022 р.). Вінниця, 2022. С. 187–189.

URL: http://ito.vspu.net/konferenc/konf_digital_education/2022/Leleka_V.pdf

33. Leleka V. M. Peculiarities of management and staffing in the field of physical culture and sports. *Інноваційні технології навчання в епоху цивілізаційних змін* : матер. Всеукр. вебконф. (Вінниця, 17 листопада 2022 р.). Вінниця, 2022. С. 157–159. URL:

http://ito.vspu.net/konferenc/konf_inn_tech/2022/Leleka_V.pdf

34. Leleka V. M. Organization of physical and health and sports activities for persons with disabilities regarding increasing the efficiency of state policy. *Теорія і практика смарт навчання у професійній освіті* : матер. V Всеукр. вебконф. (Вінниця, 3 червня 2021 р.). Вінниця, 2021. С. 112–114.

URL: http://ito.vspu.net/konferenc/konf_teor_SMART/2021/Leleka_V.pdf

35. Лелека В. М. Пріоритети громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості громадян України. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матер. XLIV Міжнар. наук.-практ. конф. (Умео, Швеція, 07 травня 2024 р.). Умео, Швеція, 2024. С. 72–74.

URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-44.pdf>

36. Лелека В. М. Підвищення ефективності державної політики в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності особам з інвалідністю. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матер. XLIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Пештера, Болгарія, 07 квітня 2024 р.). Пештера, Болгарія, 2024. С. 124–127.

URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-43.pdf>

Інші видання:

37. Лелека В. М. Професійний спорт в контексті політики стимулювання розвитку місцевої економіки. *Актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і науково-педагогічних досліджень у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*: зб. наук. пр. / редкол. : Р. С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ фірма «Друк плюс», 2023. Вип. 18. С. 113–117. DOI: <https://doi.org/10.36550/978-617-8139-92-6>

Дисертація Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США», подана на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійною та завершеною науковою працею, у якій виконано конкретне наукове завдання (науково обґрунтуванні теоретичні і методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США та визначені можливостей використання

американського педагогічного досвіду роботи щодо виховання фізичної культури студентів у закладах вищої освіти України).

Дисертація відповідає вимогам, передбаченим п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Лелеки Віталія Миколайовича «Теоретичні та методичні засади виховання фізичної культури студентів в університетах США» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри педагогіки та спеціальної освіти щодо докторської дисертації Лелеки Віталія Миколайовича (додається).

З даного питання відбулося голосування.

Результати голосування:

«за» – 14;

«проти» – немає;

«утримались» – немає.

Постанова і висновок прийняті відкритим голосуванням одноголосно.

Головуючий на засіданні:

кандидат педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Анатолій РАЦУЛ

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Наталка КОТЕЛЯНЕЦЬ

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти

ЦДУ імені Володимира Винниченка

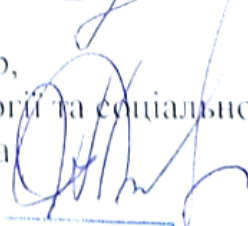

Тетяна ОКОЛЬНИЧА

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри психології та соціальної роботи

ЦДУ імені Володимира Винниченка

Олександр РАЦУЛ

«27» червня 2024 р.

